

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 7, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 330.341:1

*П. К. Бечко,
к. е. н., професор, професор кафедри фінансів і кредиту, Уманський національний університет садівництва, м. Умань
Я. О. Голобородько,
аспірант, Уманський національний університет садівництва, м. Умань*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ "КОНКУРЕНЦІЯ" І "КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ"

*P. K. Bechko,
k. e. n., profesor, profesor kafedry finansiv i kredytu, Umans'kij natsional'nyj universytet sadivnytstva, Uman'
Y. O. Goloborod'ko,
aspirant, Umans'kij natsional'nyj universytet sadivnytstva, Uman'*

THEORETICAL ASPECTS OF ESSENCE OF ECONOMIC CATEGORIES "COMPETITION" AND "COMPETITIVENESS"

Глибока трансформація економічних відносин, що відбуваються в Україні на тлі ринкових умов обумовлює необхідність осмислення і дослідження сутності економічних категорій "конкуренція" та "конкурентоспроможність" відповідно до сучасних умов господарювання. Проаналізовано різні підходи щодо визначення сутності категорій "конкуренції", "конкурентоспроможності" їх роль за ринкових умов господарювання. Досліджено вплив конкуренції та конкурентоздатності на діяльність суб'єктів господарювання.

The deep transformation of economic relations stipulates the reframe and analysis of substance of economic categories "competition" and "competitiveness" under the modern conditions of farming. The different approaches up to the essence of the categories "competition" and "competitiveness" and their role under the market conditions of farm are analyzed. The influence of competition and competitiveness on the activity of farming entities is studied.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоздатність, ринкова економіка, міжгалузєва конкуренція, досконала конкуренція, бізнес - план, стратегічне планування, державне регулювання.

Key words: competition, competitiveness, market economy, interindustry competition; perfect competition, business-plan, strategic planning, state regulation.

Вступ.

В сучасній економічній науці зберігається інтерес щодо дослідження сутності конкуренції, як однієї з найважливіших складових механізму функціонування ринкової економіки. Конкуренція сприяє кращому використанню потенціалу суспільства, раціоналізації поведінки суб'єктів господарювання, слугує ключовим елементом системи ринкових відносин. Динамічно розвиваючись теорія ринкової конкуренції має широке практичне застосування. У зв'язку з цим вивчення конкуренції є однією з найважливіших складових частин ринкових досліджень, яка створює основу для вироблення стратегії і тактики діяльності на ринку.

Для вітчизняної економіки дослідження основних питань теорії конкуренції є особливо актуальним у зв'язку з проведенням економічної політики, що забезпечує розвиток ринкових відносин при збереженні провідної ролі держави в функціонуванні окремих галузей національної економіки. Не втратили свого значення і проблеми успішної інтеграції України в процес світової економіки, що потребують детального дослідження сутності конкуренції та конкурентоспроможності щодо нових умов господарювання. У зв'язку з цим накопичення теоретичних знань і практичного досвіду, застосування законів, методів, механізмів конкуренції і конкурентоспроможності сприяє прискореному розвитку ринкової економіки і посиленню конкурентних переваг нашої країни.

Найбільш глибоке і системне дослідження сутності конкуренції і конкурентоспроможності знайшло віддзеркалення в рамках класичної і неокласичної економічної школи. Цим питанням присвячені роботи авторів – класиків економічної науки: А.Сміта, Д. Рікардо, Дж. Кейнса, П. Самуельсона, В. Ойкена, Дж. К.Гелбрейта, Ф. Еджуорта, Дж. Робінсон, Е. Чемберліна, Й.Шумпетера, М. Портера, А. Маршала та багато інших. Дослідженню багатоглибких теоретичних питань щодо сутності категорій "конкуренція" і "конкурентоспроможність" присвячені праці сучасних дослідників, серед яких Г.І.Башнянін, Н.С Педченко, В.Д. Базилевич, П. Пуцентейло, Л.В. Балабанова та багато інших. Разом з тим, багато фундаментальних проблем щодо сутності економічних категорій "конкуренція" та "конкурентоспроможність" вимагають уточнення і конкретизації відповідно до особливостей сучасної ринкової економіки, що і визначило необхідність даного дослідження.

Формування мети статті та завдань. Мета дослідження – наукове обґрунтування і конкретизація теоретичних положень щодо сутності економічних категорій "конкуренція" та "конкурентоспроможність" і їх вплив на діяльність суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу статті. Від періоду перших наукових уявлень про конкуренцію, її ролі і значення в розвитку суспільства до становлення теорії конкуренції пройшов тривалий історичний період. У традиційному розумінні конкуренція належить до базових понять ринкової економіки. Розвиток західної цивілізації Нового часу (XV-XIX ст.) відбувався на основі ринкових відносин і конкуренції. У той час, конкуренція найбільш виразно проявилася в міжнародній торгівлі, що і слугувало формуванню поглядів дослідників цієї економічної категорії.

Основи сучасної теорії конкуренції закладені основоположником класичної економічної теорії А. Смітом. Не дивлячись на те, що ще в кінці XVIII ст. А. Смітом, а потім на початку XIX ст. Д. Рікардо були проведені фундаментальні дослідження щодо сутності вільної конкуренції в основі сучасних теоретичних розробок, до теперішнього часу відсутнє дослідження теорії конкуренції в ретроспективі. В той же час, наразі сформульований понятійний апарат, розроблені методи і прийоми дослідження, створені різні конкурентні моделі ринку, проаналізовані причини і історичні умови виникнення конкуренції, виокремлені складові конкуренції, виявлена їх сутність через поведінковий, функціональний і структурний аспекти.

Теорія конкуренції пройшла декілька етапів розвитку в історії економічної науки, збагачуючись і трансформуючись в нові моделі, відповідні тому або іншому рівню розвитку суспільства (табл. 1).

Таблиця 1.
Етапи формування теорії конкуренції

Періоди	Результати положень розвитку теорії конкуренції
---------	---